

Debattredaktør:**Erik Tornes**

Adresse: Aftenposten, Debattredaksjonen, Postboks 1178, 0107 Oslo

KRONIKK**E-post:** kronikk@aftenposten.no
Maks. 6000 tegn inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.**DEBATT****E-post:** debatt@aftenposten.no
Hovedinnlegg: Maks 3000 tegn inkl. mellomrom. Legg ved portrettfoto.
Kortinnlegg: 400-1500 tegn.**Kronikker/debattinnlegg på nett:**

aftenposten.no/meninger

• Aftenposten returnerer ikke artikler som blir sendt på papir.

Søndag informerte statsminister Erna Solberg og generalsekretær John-Ragnar Aarset om nye varsler om Kristian Tonning Riise. Prosessene rundt varslene har vekket kritikk, blant annet fra Aftenpostens politiske redaktør Trine Eilertsen. FOTO: TORGEIR STRANDBERG

Da må vi stille oss på varslarane si side, og seie at dersom du absolutt ikkje vil at vi skal konfrontere den personen som har fornærma deg med ditt namn, vil vi likevel at du fortel historia di til oss. Vi vil bygge tillit og fortrulegheit med varslarane.

16-18-årige ungdomar syns det er ein lang og tung veg å gå, i det heile tatt å fortelje nokon at dei har hatt ugrie opplevingar med personar som står over dei i alder og posisjon.

Gir eit brutalt, men meir riktig, bilete

Trine Eilertsen og arbeidslivseksperter kan ikkje samanlikne det profesjonelle arbeidslivet med det politiske foreiningslivet. Vi er ikkje i same grad omfatta av arbeidslivets lovar og system. I politikken lever vi derimot av tillit. Det er bra, og det kan vere brutalt. Dersom ein ikkje oppfører seg sømeleg, mistar ein tillit, og ein kan i verste fall gå frå sine verv og posisjonar. Tillit må ein gjere seg fortent til. Tillit er lett å miste og krevjande å vinne.

Eg veit sikkert at vi i Høgre aldri hadde fått inn så mange varsel som vi har i dag, dersom vi ikkje hadde opning for at personar kunne varsle oss fortruleg. Da hadde omfanget av seksuell trakassering sett mindre dramatisk ut, men vi hadde sete med eit feil bilete. At Høgre har

opning for at varslarar kan kome til oss i fortruleg, gir eit meir riktig, men også meir brutalt bilete. Og det gir oss høve til å hjelpe varslaren.

Vi vedgår at dette gir oss utfordringar. Handtering av varslingsaker og seksuell trakassering er ikkje enkelt. Det blir meir krevjande å konfrontere ein person som har eit varsel mot seg, dersom vi ikkje kan vere opne om kven som har varsla og alle detaljar rundt kva det er varsla om. Difor er vi i dialog med varslarane om kor mykje vedkomande er bekvem med at vi utfordrar den det er varsla om med.

Den det blir varsla om, blir konfrontert

Varslaren er innforstått med at det blir vanskelegare å rette ein kraftig reaksjon, dersom den det blir varsla om får avgrensa informasjon om innhaldet i varselet, og det kan bli vanskelegare å gi sitt svar på situasjonen. Like fullt - den det blir varsla om, blir konfrontert. Og varslaren oppnår det ein som oftast ynskjer, nemlig å få sagt ifrå slik at den det blir varsla om blir konfrontert med dårleg oppførsel, og at det kan førebyggjast at det skjer i framtida. Kontradiksjon på varslaren sine premiss, er ei juridisk nemning på praksisen vår.

Vi opplever også at personar som kjem til oss i fortrulegheit og fortel om sine opplevingar, opnar seg meir etter kvart. Vi kan gi hjelp med psykolog og kanskje ein jurist som kan vurdere om det kan ha skjedd noko straffbart. Gjennom denne prosessen hender det at varslaren kan ta mot til seg å stå fram ope og konfrontere den personen som har oppført seg dårleg. Dette hadde vi ikkje fått til dersom vi ikkje hadde opning for fortruleg varslings.

Endeleg kan det også skje at politiet tek kontakt med Høgre og ønskjer informasjon om saker vi sit på. Da er vi nøydd til å samarbeide med politiet og levere den informasjonen vi sit på. Det finst ingen alternativ, sjølv om varslarar kan oppleve det som krevjande.

Rettsvern for Kristian Tonning Riise

Vi blir også utfordra på kva rettsvern vi praktiserer for Kristian Tonning Riise. Riise valte å gå av som leiar i Unge Høgre (UH) på bakgrunn av at han generelt var utfordra på alkoholbruk, offensiv sjekking og mange relasjonar til yngre jenter. Det var først etter han gjekk av som leiar i UH, at dei konkrete varslarsakene om seksuell trakassering kom inn til partiet. Vi legg i utgangspunktet ikkje opp til ei særskilt handsaming av kvar enkelt varslarsak, sidan han allereie har gått av som Unge Høgre-leiar.

Der varslaren gir oss høve til å gi Riise innsyn, vil han sjølv sagt få det. Han vil da få ei orientering om dei sakene som har kome mot han på eit slikt nivå at vi tek vare på den tilliten varslarane har vist oss. Så vil Riise få høve til å kome med si historie og sine bodskap til partiet, knytt til den situasjonen han er kome i. Kor, når og i kva form dette vil skje, må vi kome tilbake til. Når det gjeld framtida hans i partiet, vil denne bli drøfta med fylkeslaget hans, Hedmark Høgre. No er Riise sjukmeldt, og vi forsikrar oss om at han alltid har gode vener rundt seg og eventuell helsehjelp innan rekkevidd. For vi har eit ansvar for eit menneske som er i ein veldig vanskeleg situasjon.

Det er slik vi jobbar i Høgre. Det er slik vi balanserer vern om varslarane med ei rettvis handsaming av dei det blir retta varsel mot.

Les mer: side 12 og 13

Kort sagt**Like vilkår?**

I diskusjonen om rollefordelingen mellom offentlig og privat sektor forekommer begreper og forståelser som ikkje virker helt konstruktive. Et av dem er en generell parole om «like vilkår» mellom private og offentlige aktører, uten at det presiseres hva en egentlig mener. Utsagnet opptrer sjelden i kvalitetssikrede regjeringsdokumenter, men på konkurransepolitikens ulike nivåer er det mer vanlig.

Her i Aftenposten opptrådte begrepet 14. desember, da en representant for den europeiske konkurransemyndigheten (ESA) brukte det som argument for omfattende endringer i hvordan Norge organiserer sin offentlige sektor på.

Den største feilen er å fremstille konkurranse på «like vilkår» som et mål i seg selv. Dette er i strid med vedtatt norsk konkurransepolitikk. Der er «virksom konkurranse» formulert som et virkemiddel eller en mekanisme for å fremme effektivitet. Virkeligheten er nemlig full av eksempler på at effektiv ressursbruk best oppnås ved «ulike» vilkår mellom offentlige og private aktører.

Ja, det er nettopp en hovedhensikt med offentlig tjenesteyting at den er etablert der konkurranse på «like vilkår» antas å gi dårlige resultater. Det gjelder selvsagt utpregede myndighetsoppgaver, men også for blant annet utdanning og helse, som alene har over halvparten av de offentlige ansatte. I norsk sammenheng innser en da hvor meningsløs en generell parole om «like vilkår» er.

Blant de antatt uheldige virkningene av konkurranse på «like vilkår» for disse tjenestene er segregering av befolkningen, mer ulike tilbud mellom grupper/landsdeler og fare for at brukere og pasienter blir «lurt» av produsentene. Når «overbehandling» av pasienter eller brukere gir ekstra fortjeneste, blir den fristende å tilby. Når det settes bedre karakterer enn fortjent, blir skole og lærer mer attraktive for «kundene» enn de ellers er. Det blir de ikke hvis skolen nedlegges midt i året, som følge av manglende privat lønnsomhet.

Det at konkurranse skal fremmes uten forbehold, synes også å lede til analogier fra idrettsbanen som ikke alltid virker hensiktsmessige. Jeg har hørt advokater på konkurransepolitikens område snakke om begrepet som om bedrifter deltar i verdenscup eller lignende. Da kan fravær av «like vilkår» bli omtalt som «doping», endog «blod-doping» i grovere tilfeller.

Et annet hovedproblem er at et rettslig prinsipp om «like vilkår» trekker med seg en logikk som krever rettslig oppfølging og etterlevelse i praksis av en kontrollmyndighet. I en norsk sammenheng vil det innebære at et tilsyn i Bergen skal kunne overprøve hvordan alle norske statlige og kommunale aktører skal organisere seg. En

slik makt til konkurransemyndigheten har vært foreslått i Norge, men ansett uaktuell av Stortinget.

Disse problemene med generelle styringsprinsipper om «like vilkår» hindrer ikke at konkurranse på målrettede områder kan nyttes for å fremme utvikling og kostnads-kontroll i offentlig sektor. Men det bør skje ved at tjenestene fortsatt styres av de departementene og andre organer som er egnet til dette.

Stein Reegård
seniorrådgiver for
EØS-tema, LO

Palmer kan bidra til å redusere klimagasser, skriver innsenderen.

Finnes god palme?

Ja - hvis plantet på degradert beite på den naturlige treløse savannen Altillanura i Colombia, vil utslipp av klimagasser reduseres med 134 prosent sammenlignet med fossilt brensel. Aftenposten omtalte onsdag en rapport hvor Regnskogfondet ubegrunnet overser at slik palme bidrar til å løse klimakrisen.

Regionen er ideell for palme med mye varme, stor nedbør og åpne sletter, siden regnskog kun vokser langs elvene. En fredsavtale gir nye rurale investeringer og håp om utvikling. Her høster Siembødrene palmeolje fra et prøveprosjekt og vil levere 250.000 tonn bærekraftig biodiesel til Norden. Altillanura kan potensielt dekke Europas samlede behov på 20 millioner tonn ved å dyrke opp 60 prosent av jorden. Palme er seks ganger mer arealproduktiv enn norsk raps. Når palme vokser, bindes CO₂ og deretter høstes frukten kontinuerlig. Biodiesel fra skog øker derimot umiddelbart CO₂ utslipp ved å forkorte naturlig forråttelse på 50 år.

I Colombia vil palmeskyggen hindre ørkenspredning når klimaet endres. Proteinrikt palmeavfall vil også øke den samlede matproduksjonen sammenlignet med dagens magre gresstuser.

Henrik Wiig
forsker, Oslo Met og
daglig leder, C2Biotrade

Presisering

I gårsdagens leder sto det at dagligvareforhandleren Marked.no nylig gikk konkurs. Det riktige er at selskapet ble avvirket.

➤ No er Kristian Tonning Riise sjukmeldt, og vi forsikrar oss om at han alltid har gode vener rundt seg og eventuell helsehjelp innan rekkevidd